

Valkenburg (ZH)  
*Middenweg 41*

19 april 2022



Valkenburg (ZH)  
*Middenweg 41*

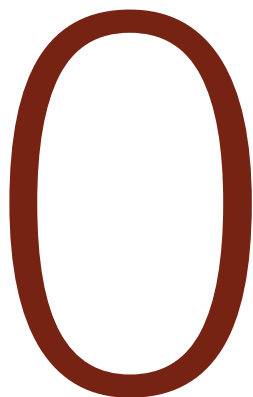
19 april 2022



De hoofdentree in de huidige situatie

# INHOUDSOPGAVE

|   |                                    |    |
|---|------------------------------------|----|
| 0 | INLEIDING                          | 6  |
| 1 | SAMENVATTING                       | 8  |
| 2 | ALGEMENE GEGEVENS                  | 9  |
| 3 | BOUW- EN GEBRUIKSGESCHIEDENIS      |    |
|   | 3.1 Stedenbouwkundige geschiedenis | 10 |
|   | 3.2 Geschiedenis object            | 12 |
| 4 | BOUWHISTORISCHE OMSCHRIJVING       |    |
|   | 4.1 Inleiding                      | 22 |
|   | 4.2 Stedenbouwkundige situering    | 22 |
|   | 4.3 Omschrijving exterieur         | 23 |
|   | 4.4 Omschrijving constructie       | 28 |
|   | 4.5 Historische interieurindeling  | 32 |
| 5 | BOUWFASERING                       | 44 |
| 6 | WAARDESTELLING                     |    |
|   | 6.1 Algemeen                       | 48 |
|   | 6.2 Contextuele waardestelling     | 50 |
|   | 6.3 Interne waardestelling         | 51 |
| 7 | TOT SLOT                           | 54 |
| 8 | BRONNEN / LITERATUURLIJST          | 65 |



## INLEIDING

In opdracht van de eigenaren is bouwhistorisch onderzoek verricht naar het woonhuis Middenweg 41 te Valkenburg (ZH). Het pand is door de gemeente Katwijk aangewezen tot gemeentelijk monument onder nummer 0537/V20 met de omschrijving 'woonhuis, voormalige boerderij'.

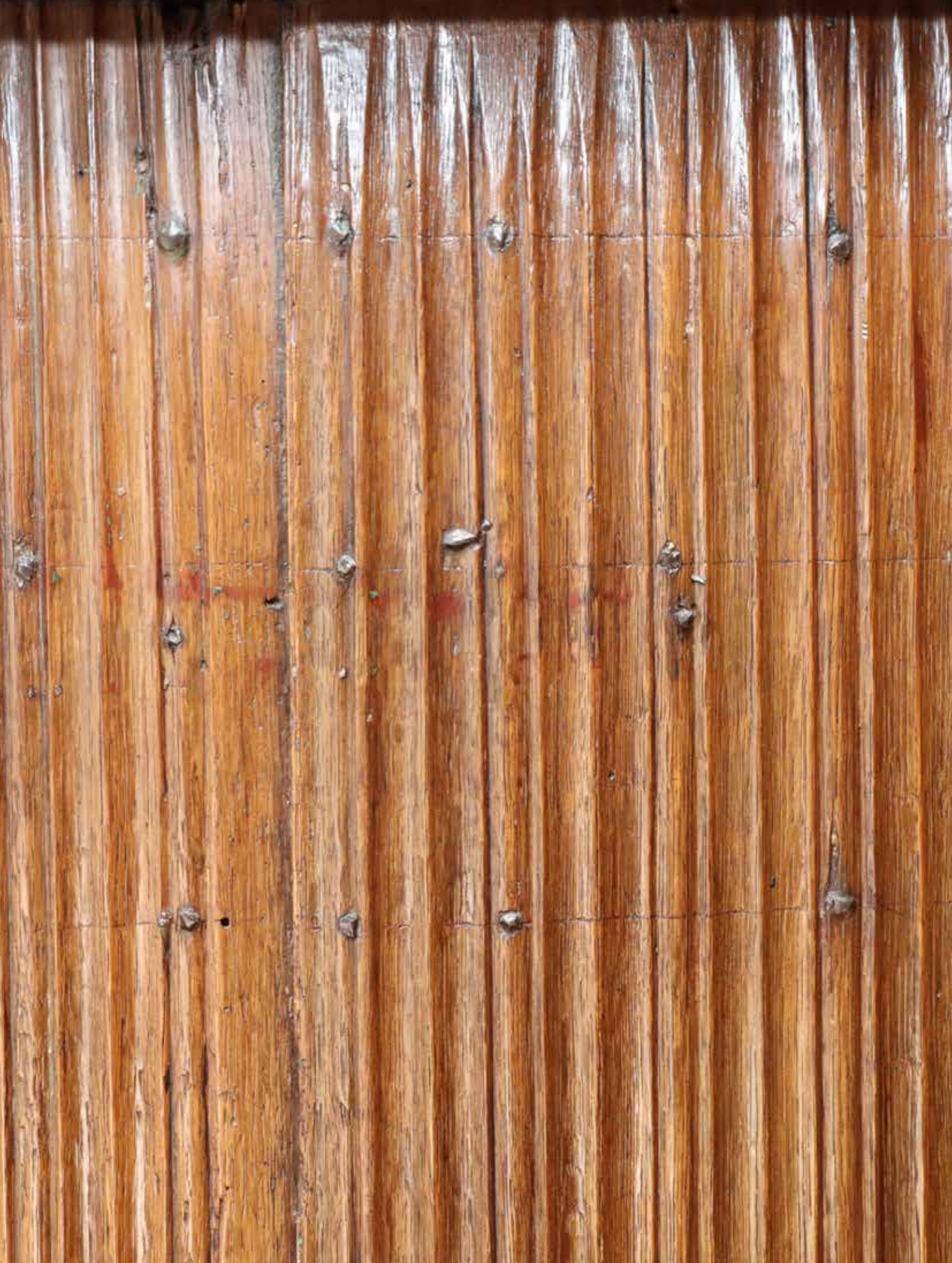
Zowel het onderzoek als de waardestelling zijn uitgevoerd overeenkomstig de Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek 2009. Deze zijn opgesteld door, onder andere, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Stichting Bouwhistorie Nederland (SBN).

Op vrijdag 25 maart 2022 is door ondergetekende een bezoek gebracht aan het adres. Daarbij konden alle ruimten worden bezocht. Op basis van vergunningstekeningen en foto's zijn voor dit rapport basisplattegronden gemaakt als onderlegger voor de faserings- en waarderingsplattegronden.

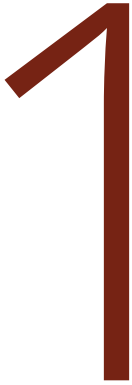
Leiden, 19 april 2022

R. Boter

bouwhistoricus, (Bond van Nederlandse Bouwhistorici)



Detail van de 17e eeuwse binnendeur



## SAMENVATTING

Het aan Middenweg 41 te Valkenburg gelegen pand is een voormalige hallehuisboerderij die haar oorsprong heeft in het begin van de 17e eeuw. De stal en het werkgedeelte van de boerderij zijn verdwenen en aan de voorzijde waren in de 18e eeuw bergingen aangebouwd die in 1940 zijn vervangen door de huidige uitbreiding. Het pand werd in 1863 – toen de boerderijfunctie verviel – gesplitst in vier woningen; een situatie die later weer ongedaan is gemaakt.

In de loop van de tijd, met name in de 20e eeuw, heeft de woning veel wijzigingen ondergaan. Zo werd de kap van het oude bouwdeel in 1946 gedeeltelijk vernieuwd en werd in 1982 de lange dragende wand van de opkamer verwijderd. In 1993 werden nieuwe dakkapellen geplaatst ter vervanging van de dakvensters.

De massa en (constructieve) elementen die afkomstig zijn uit de oorspronkelijke bouwperiode zijn als hoog monumentaal gewaardeerd. Van positieve monumentale waarde zijn het van 1940 daterende bouwdeel aan de voorzijde, de gemetselde binnenwand van de opkamer en de dakafwerkingen. Alle later toegevoegde elementen, zoals de meeste kozijnen en kozijnindelingen, hebben een indifferente waarde.



## ALGEMENE GEGEVENS

|                              |                       |
|------------------------------|-----------------------|
| Provincie:                   | Zuid-Holland          |
| Gemeente:                    | Katwijk               |
| Plaats:                      | Valkenburg            |
| Kadastrale gemeente:         | VKB02                 |
| Kadastrale sectie en nummer: | A   1552              |
| Hoofdadres:                  | Middenweg 41          |
| Postcode:                    | 2235 EB               |
| Monumentenstatus:            | Gemeentelijk monument |
| Nummer:                      | 0537/V20              |

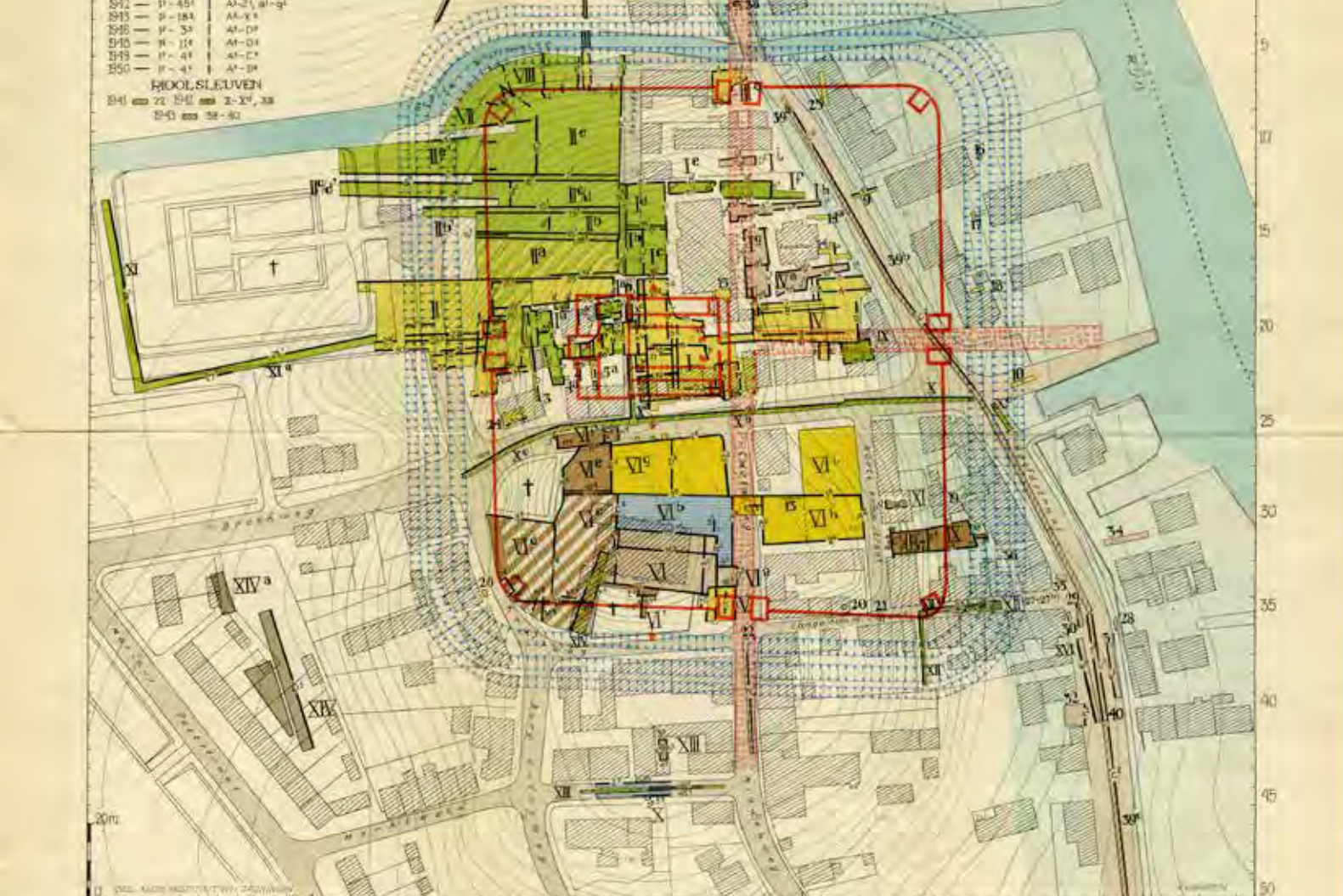
2

9

### AFBEELDING:

Plattegrond van de gemeente met de locatie van het pand daarop aangegeven

Bron: Gemeenteatlas 2022



# 3

## AFBEELDING:

Overzichtskaat van de opgravingen rond het castellum in Valkenburg van 1941-'43 en '46-'50 met aan de onderzijde de aansluiting van de Middenweg op het castellum

Bron: Rijksmuseum van Oudheden

## BOUWHISTORISCHE DOCUMENTATIE

### 3.1 Stedenbouwkundige ontstaansgeschiedenis

Het dorp Valkenburg is gelegen aan de zuidzijde van de Rijn die bij Katwijk uitmondt in zee. Deze rivier werd aan het begin van de jaartelling de belangrijke noordelijke grens, de Limes, van het Romeinse Rijk. De Romeinen bouwden verschillende fortificaties langs de Rijn, waaronder Praetorium Agrippinae bij Valkenburg. De zuidelijke Rijndijk, die over het algemeen het verloop van de rivier volgt, wijkt even voor Valkenburg af. Waar de rivier ter hoogte van het huidige Valkenburgse Meer een grote bocht maakt, loopt de dijk rechtdoor. Opvallend hierbij is dat de weg zich bij samenkomst opsplitst in de Middenweg<sup>1</sup> en de Hoofdstraat. De eerste ontsloot het Romeinse fort in het midden van de oostzijde.



Op de kaart van Balthasar Floriszoon van Berckenrode<sup>2</sup> van 1615 wordt de weg de Rijn Dijck genoemd, met aan de zuidzijde 't Marktveld. Wanneer de Hoofdstraat is aangelegd, is niet bekend, maar op basis van het hier genoemde archiefmateriaal kan ervan uitgegaan worden dat dit in elk geval al voor de 17e eeuw is geweest.

Na de Romeinse periode en de afbraak van de Romeinse fortificatie ontwikkelde de middeleeuwse dorpskern zich vooral rondom de kerk, die in 866 voor het eerst werd genoemd in een geschreven bron.<sup>3</sup> De vroegste kaarten van het gebied die dateren uit de 17e eeuw laten enkele boerderijen zien die om de kerk waren gelegen, waaronder op de plaats van het onderzochte pand.

#### AFBEELDING:

Fragment van de kaart van 1615 van Balthasar Floriszoon van Berckenrode 1615 uit het Caertboek van Rynland  
Bron: RA: A-4189

11

- 1] Noot: Op de kadastrale minuut van circa 1830 is deze nog Middelweg geheten.
- 2] Bron: Archief Rijnland; 30A Kartografische documenten en technische tekeningen A-4189 Caertboek van Rynland
- 3] Bron: R. Stenvert e.a.; 2004; Monumenten in Nederland, Zuid-Holland; p. 501



12

#### AFBEELDING:

Fragment van de "Kaart van landerijen aan den Broeckwech en aan den Rijn in Valkenburg" van Jan Pieterszoon Dou van 1601.

De aangegeven bebouwing is twijfelachtig.

Bron: ELO: PV\_PV85601.2

1] Noot: Uit andere bouwhistorische onderzoeken is eveneens gebleken dat de kaarten van Van Berckenrode over het algemeen redelijk betrouwbaar zijn.

2] Bron: Archief Rijnland; 30A Kartografische documenten en technische tekeningen A-0389

3] Bron: Erfgoed Leiden e.o. (ELO); inventarisnummers PV\_PV71558.40 en PV\_PV85606

### 3.2 Geschiedenis van het object

Een exact bouwjaar is uit het onderzoek niet naar voren gekomen. De vroegste archiefgegevens dateren uit het begin van de 17e eeuw. In 1601 tekende de bekende Leidse landmeter Jan Pieterszoon Dou de landerijen in aan "den Broeckwech" en aan de Rijn in Valkenburg die behoorden tot het convent van Tethrode. De kaart diende om de ingemeten percelen weer te geven; het dorp en de bebouwing lijken schematisch te zijn weergegeven. Zowel langs de Middenweg als de Hoofdweg staan enkele kleine huizen ingetekend. Aangezien er op verschillende kaarten sprake was van een sloot tussen de Hoofdweg en het grondgebied tot aan de Middenweg, lijkt deze situatie te kloppen. Op de hierboven genoemde kaart van 1615 van Balthasar Floriszoon van Berckenrode wordt eveneens bebouwing weergegeven waarbij het (ten dele) lijkt te gaan om de onderzochte boerderij.<sup>1</sup>

Ook landmeter Pieter Henricxzoon van Bilderbeeck<sup>2</sup> tekende in 1627 in opdracht van de dijkgraaf en het Hoogheemraadschap van Rijnland het verloop van de Rijn tussen Leiden en Katwijk in.



Daarbij is op de betreffende locatie een boerderij weergegeven. Deze situatie wordt verder onderbouwd door andere tekeningen van Dou van 1620 en 1680.<sup>3</sup>

Zowel de kaart van 1627 als die van 1680 bieden een gedetailleerde weergave van een (hallehuis)boerderij. Dit type boerderij bestaat uit een enkele bouwlaag waarin het woon- en werkgedeelte en de stal onder één zadeldak zijn ondergebracht. De onderzochte boerderij is haaks op de Middenweg gelegen



en het woongedeelte ligt, gezien de locatie van de hooibergen aan de noordoost- en zuidoostzijde, aan de voorzijde. Aan de noordwestzijde staat op de tekening van Van Bilderbeeck (1627) een kruikhuis weergegeven.

#### AFBEELDING:

Fragment van de kaart van Pieter Henricxsoon van Bilderbeeck van 1627

Bron: RA: 30A Kartografische documenten en technische tekeningen A-0389

#### AFBEELDING (RECHTS):

Fragment van de kaart van Jan Pieterszoon Dou van 1680

Bron: ELO: PV\_PV85606





Gezicht op het dorp Valkenburg bij de huidige Middenweg (vermoedelijk) van circa 1775 door P.C. la Farque. Bron: ELO: PV\_PV85629



16

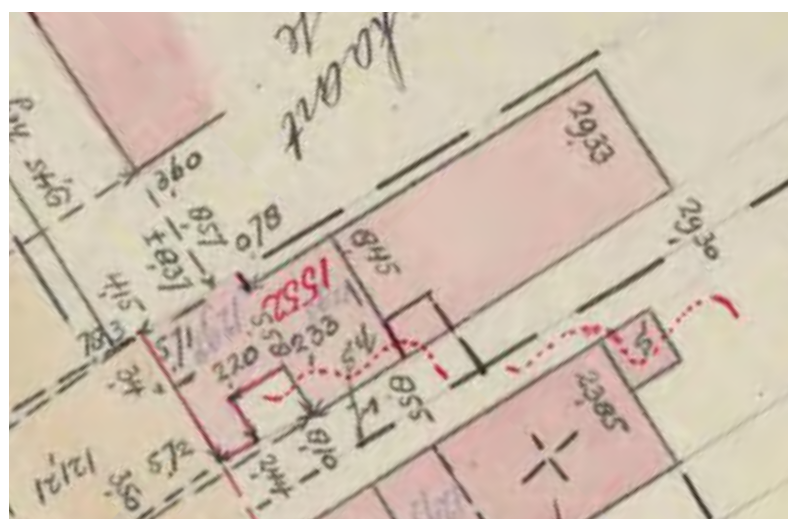
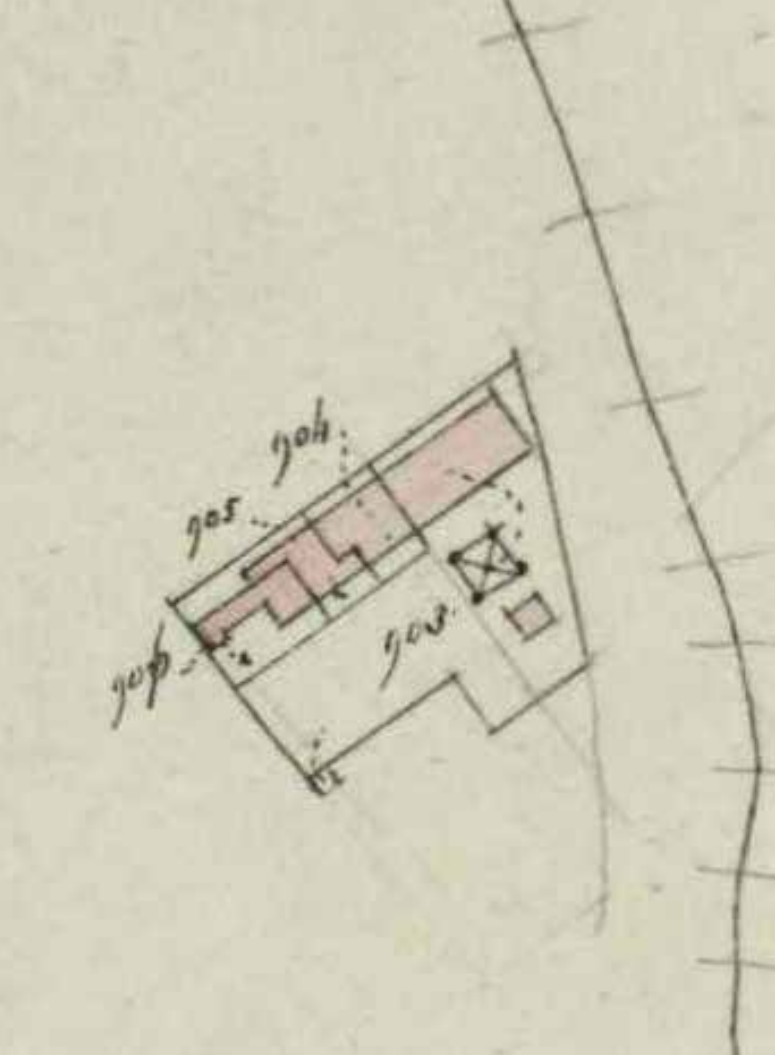
**AFBEELDING:**

De kadastrale minuut van circa 1830 met een uitsnede van het perceel met de boerderij

Bron: Kadaster

Omstreeks 1830 werd Nederland ten behoeve van een nieuw belastingstelsel in kaart gebracht met behulp van de zogenoemde kadastrale minuutkaarten. Het onderzochte pand staat op de minuutkaart van Valkenburg (A 189) ingetekend, wederom haaks op de Middenweg. Het is echter dieper aangegeven dan eerder, te weten: tot aan de achterliggende Hoofdweg, waardoor het aannemelijk is dat het in de loop der tijd een uitbreiding van de vaste stal heeft ondergaan. Naar het lijkt zijn er op de minuutkaart tussen de voorgevel en de Middelweg twee kleine bouwwerken ingetekend en staan er aan de zuidoostzijde van de boerderij een schuur of stal en een hooiberg met vier roeden. Het geheel werd in de bijbehorende OAT-lijst omschreven als *'huis, schuur en erf'* en was samen met een stuk grond (nummer 187) en een tuin (nummer 188) tot aan de splitsing het eigendom van bouwer Maarten van der Werf, die hier vermoedelijk ook woonde. Deze Maarten bezat ook weilanden in de omliggende polders de Broek, het Boomrak en de Drift.<sup>1</sup>

1] Bron: Kadaster: LeggerArtikel\_VKB02\_88\_\_REEKS1



In 1863 verkocht hij zijn gehele boedel aan de “(dak)pannenfabrikant” George Franciscus Alsche (1831-1900), die de boerderij liet splitsen in vier huizen.<sup>1</sup> De pannenfabriek stond even ten noordoosten van de boerderij aan de andere zijde van de Rijndijk aan de rivier. Het was in de 19e eeuw niet ongebruikelijk dat er voor werklieden uit een fabriek arbeiderswoningen werden gebouwd in de nabijheid van hun werk. Vermoedelijk is dit ook de reden geweest om de boerderij in vier woningen te verdelen. Alsche woonde zelf in Leiden.<sup>2</sup>

Het onderzochte pand betreft de twee eerste huizen van de vier - vanaf de Middenweg gezien - die, ondanks de kadastrale splitsing van 1863, tot 1920 verbonden bleven met elkaar. Samen vielen ze onder het adres De Woerdkampen 126A. De vier panden werden in 1904 het eigendom van de tuinder Cornelis Mechelse,<sup>3</sup> die ze in 1920 afzonderlijk verkocht aan de landarbeider Pieter van Dijk, waarna ze nog in datzelfde jaar zouden zijn verbouwd. Het is niet duidelijk wat de verbouwing inhield, maar mogelijk werden de beide panden aan de voorzijde van de Middenweg nu ook fysiek gescheiden.

AFBEELDING (links):

De kadastrale hulpkaart van 1864 (dienstjaar)

AFBEELDING (boven):

De kadastrale veldkaart van 1920

AFBEELDING (onder):

De kadastrale veldkaart van 1940

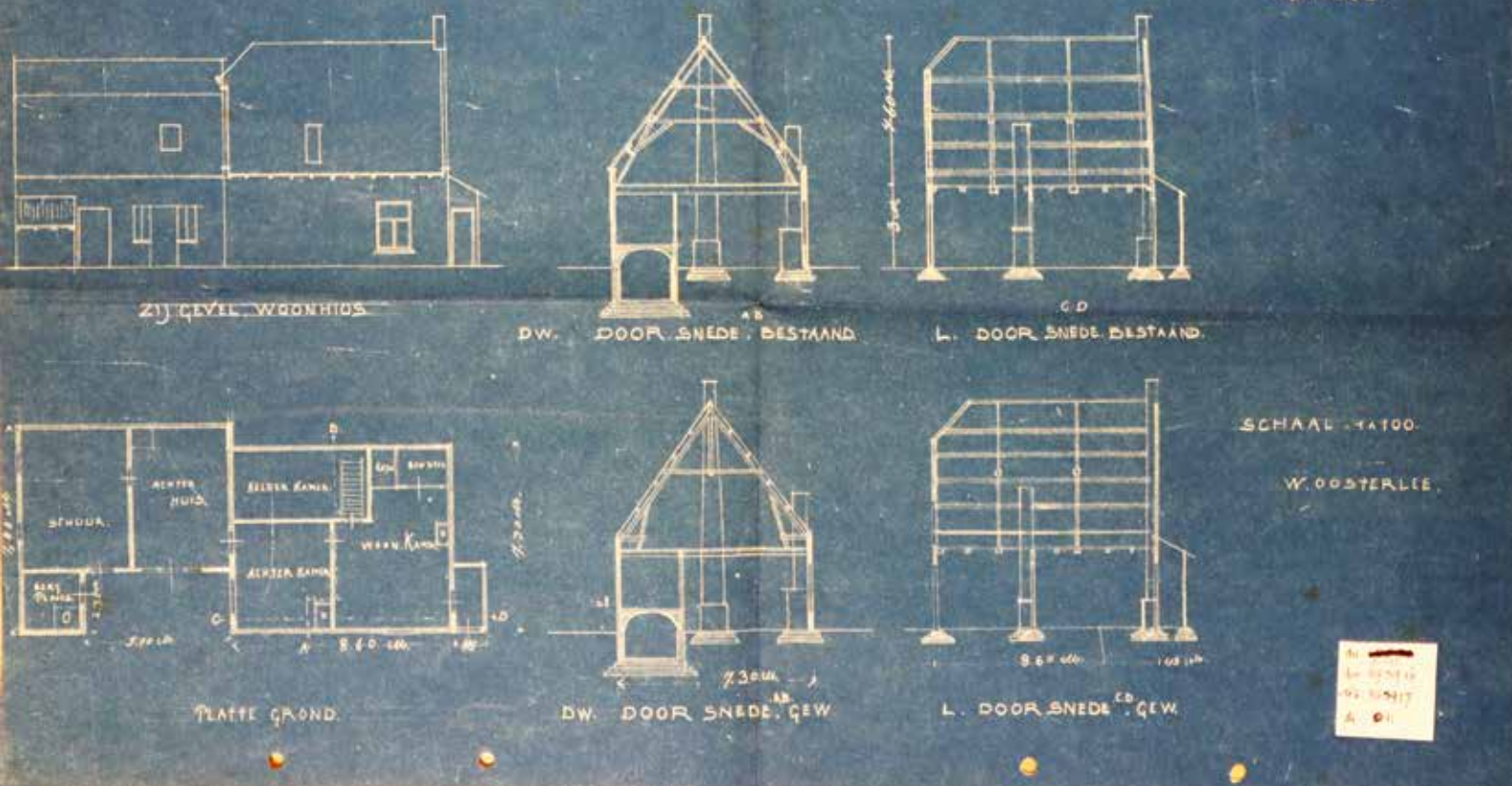
Bron: Kadaster

17

1] Bron: Kadaster: LeggerArtikel\_VKB02\_248\_1-25\_REEKS1

2] Bron: <https://www.genealogieonline.nl/willemse-stamboom/I506232.php>

3] Bron: Kadaster: LeggerArtikel\_VKB02\_538\_1-19\_REEKS2



AFBEELDING:

De bouwvergunningstekening van 1946

Bron: Gemeente Katwijk bouw-dossiers

Tien jaar later verkocht Van Dijk ze aan zijn beide zoons Dirk en Pieter jr.<sup>1</sup> als twee aparte objecten die in het kadaster elk omschreven werden als 'huis, erf en schuur'. De eerste en meest nabij de weg gelegen woning werd opnieuw meteen na aankoop verbouwd. Wat deze verbouwing inhield, is uit de kadastrale stukken niet op te maken en er zijn hierover geen gegevens beschikbaar in de gemeentelijke archieven.

De broers lieten de panden in 1940 opnieuw verhelen. Hierbij zou volgens de kadastrale veldwerkkarten sprake zijn van het bouwen van een bijgebouw.<sup>1</sup> De rode belijningen die zijn aangehouden geven tevens een verandering van de bebouwde oppervlakte weer, waarmee de huidige situatie - met uitzondering van een later aangebouwde berging aan de noordoostzijde - tot stand kwam.

1] Bron: Kadaster: LeggerArtikel\_VKB02\_845\_\_REEKS3

Bron: Kadaster: VW\_VKB02\_A\_142

2] Bron: Gemeente Katwijk; Bouwdossier 61095

In 1946 vroegen de heren vervolgens een bouwvergunning aan voor het gedeeltelijk vernieuwen van het achterliggende bouwdeel.<sup>2</sup> Uit de tekeningen van de bouwaanvraag blijkt dat de wijziging de kap van het tweede huis betrof, het oorspronkelijke



31 juli 1939



24 november 1940



1 februari 1942



12 juli 1941



8 januari 1943



25 februari 1943



6 april 1944



1049

**AFBEELDING:**

De boerderij in de tweede helft  
van de 20e eeuw

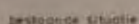
Foto: Opdrachtgever

woongedeelte van de boerderij. Het eerste huis, zoals het in 1863 werd genoemd, is op de tekening van 1946 aangegeven als 'schuur met achterhuis' en met een aangebouwde bergplaats aan de zuidzijde. Uit gesprekken tussen de huidige eigenaar en de voorgaande bewoners is gebleken dat er sprake zou zijn geweest van een bollenschuur in dit bouwdeel.<sup>1</sup>

Twee jaar later, in maart 1948, werd door aannemer W. Oosterlee uit Valkenburg opnieuw vergunning aangevraagd voor het realiseren van een nieuwe toiletruimte en het veranderen van enkele kozijnen.<sup>2</sup> Uit archieffoto's die in het bezit zijn van de eigenaar blijkt dat de gevelindeling anders is uitgevoerd dan op de tekening stond aangegeven en dat de huidige situatie tot stand kwam als vervanging van een zogenoemd 'melkmeisje': een deur met aan weerszijden ramen. Tevens laten de foto's metselwerk in kruisverband zien dat in één bouwphase lijkt te zijn aangebracht. Een verspringing in de gevel, zoals te zien is op kadastrale kaarten, is hier niet zichtbaar.

1] Noot: Mogelijk werd deze schuur in de 20e eeuw wel voor het drogen of pellen van bollen gebruikt, maar het is qua typologie geen bollenschuur. In dat geval zouden de stellages onderdeel zijn geweest van de constructie en zouden meer gevelopeningen tegenover elkaar zijn geplaatst in verband met de ventilatie.

2] Bron: Gemeente Katwijk;  
Bouwdossier 61189



0.11 x 1000 = 110

verboeking woonkamer  
 der 62052 kad zonder sectie nr 1857  
 der 94039 oppr. m.g.w.s van wettm.  
 der 94038 middenweg n. wärsburg l. h.  
 der 121 aanwinningsbedrft H. v. Meegen, bu.  
 der 122 landst. tel. 78-3

Bouwhistorische verkenning • Middenweg 41 te Valkenburg (Katwijk) • 19 april 2022

## 4

**AFBEELDING:**

Satellietfoto van de huidige  
stedenbouwkundige situatie  
vanuit het noorden gezien  
Bron: Google Earth



## BOUWHISTORISCHE OMSCHRIJVING

### 4.1 Inleiding

De hoofdonderdelen van het object worden zoveel mogelijk aangeduid door de toevoegingen noord-, oost-, zuid- of west-. Indien sprake is van 'voor', 'links', 'achter' en 'rechts', of van breedte en diepte bij hoofdonderdelen is dit gerelateerd aan en met het zicht op de zuidwestgevel (voorgevel). Per kleiner onderdeel worden de toevoegingen beschreven, gerekend vanuit de positie staande voor en kijkend naar het onderdeel.

### 4.2 Stedenbouwkundige situering

Het pand is gelegen aan de het einde van de Middenweg, aan de zuidoostzijde van de oude dorpskern. Tot het einde van de Tweede Wereldoorlog had dit deel van Valkenburg vooral een agrarisch karakter met relatief weinig bebouwing. Inmiddels is het gehele bouwblok waar het onderzochte pand deel van uitmaakt bebouwd. Behalve door de Middenweg wordt dit bouwblok verder omsloten door de Hoofdstraat en de Broekweg, wegen



die zich hier eveneens al lang geleden bevonden. Het omliggende gebied is in de tweede helft van de 20e eeuw dusdanig dicht bebouwd geraakt, dat de boerderij hier geheel door is omsloten.

#### AFBEELDING:

De bouwmassa van het pand bestaat uit twee volumens.

23

## 4.3 Exterieur

### Bouwmassa

Onderzochte pand bestaat uit twee bouwvolumen en maakte tot 1863 deel uit van een boerderij.<sup>1</sup> Het oudste bouwvolume betreft het voormalige woongedeelte van de boerderij en heeft een vloeroppervlakte van circa 7,1 x 8,5 m (b x d). In de noordwesthoek bevindt zich een kleine kelder van circa 3 x 5,5 m (b x d). De enkele bouwlaag van het pand is voorzien van een zadeldak dat aan de voorzijde is afgewolfd. Tussen dit bouwdeel en de rooilijn (de straat) is een tweede bouwvolume geplaatst dat aan de noordwestzijde circa 70 cm verspringt. Het heeft een vloeroppervlakte van circa 5,5 x 8 m (b x d). De enkele bouwlaag is voorzien van een mansardekap. Op basis van de kadastrale veldwerkkarten wordt aangenomen dat dit bouwdeel in 1940 tot stand kwam.

1] Noot: Het achterliggende werk-gedeelte en de stal zijn inmiddels vervangen door nieuwbouw.



24

**AFBEELDING:**  
De zuidwestgevel



### Zuidwestgevels

De gestucte topgevel van het voorste bouwvolume staat in de rooilijn en heeft een eenvoudige gevelindeling. Op de begane grond bevinden zich twee kleine kozijnen met vierruits ramen en luiken. In het midden zijn op de verdieping dubbele deuren aangebracht, refererend aan de opslagfunctie die de zolderverdieping vroeger had. Gezien de profilering en de ingesneden loodslabben kunnen de kozijnen en ramen in een recente fase worden gedateerd. De gevel wordt aan de bovenzijde afgesloten met een eenvoudig boeibord.

De gevel van de voormalige boerderij gaat voor een groot deel schuil achter de aanbouw. Het resterende deel is gestuct en op de begane grond voorzien van een nieuw kozijn met ramen met roedeverdeling  $4(2 + 4)$ . Het als schuifvenster ogende raam bestaat uit een vast onderste raam en een uitzetraam die van elkaar gescheiden zijn door een kalf. Deze dateren, evenals de luiken, uit een recente fase. Dat geldt eveneens voor het kleine venster op de zolderverdieping in dit geveldeel.



AFBEELDING (boven): De zuidwestgevel van het achterliggende bouwdeel  
 AFBEELDING (onder): De nieuwe houten vensters



**AFBEELDING:**

De zuidoostgevel van het eerste deel

**Zuidoostgevel**

De beide geveldelen zijn gestuct en verspringen circa 2,3 m ten opzichte van elkaar. In het voorste gedeelte zijn twee toegangsdeuren opgenomen, een voor een berging en de rechter als entree van de woning. Hiertussen bevindt zich een klein toiletraam. Aan de andere zijde van de entree is een venster met dubbele openslaande ramen en een vaste tussenstijl in de gevel geplaatst.

De zuidoostgevel van het tweede deel is ingedeeld met twee vensters, identiek aan die op de begane grond in de zuidwestgevel. Ook deze vensters zijn, evenals de overige kozijnen, nieuw.

Ter hoogte van de bovendorpels zijn drie gevelankers zichtbaar. De twee laatste betreffen eenvoudige stalen strippen. Het eerste is een oud smeedijzeren anker.

De beide gevels worden aan de bovenzijde afgesloten met houten bakgoten die gedragen worden op dunne, eenvoudig geprofileerde, houten gootdragers.



AFBEELDING (boven): De zuidoostgevel van het achterliggende deel

AFBEELDING (onder): De houten bakgoot met gootdragers en een gesmeed gevelanker





#### AFBEELDING (boven):

De dakafwerking met de nieuwe dakkapel

#### Daken en dakafwerking

De daken zijn onlangs afgewerkt met rode, onverglasde, (vermoedelijk) Opnieuw Verbeterde Hollandse (OVH) pannen. De nok en kepers zijn voorzien van vorsten die zijn vastgemetseld.

In het midden van het dakvlak, aan de tuinzijde (zuidoost) van het eerste bouwgedeelte, is in 1993 een nieuwe dakkapel geplaatst die voorzien is van geprofileerde houten klauwstukken. In het andere dakvlak zijn twee soortgelijke dakkapellen aangebracht.

### 4.4 Constructie

De constructies van het huis waren tijdens het onderzoek gedeeltelijk in het zicht. Gezien de locatie aan de binnenzijde van de Rijndijk wordt aangenomen dat het huis gefundeerd is op staal.<sup>1</sup> In de westelijke hoek van het oudste deel is het pand onderkelderd. In de kelder is een gemetseld tongewelf toegepast. De verdieping bestaat uit een enkelvoudige balklaag met de kortst mogelijke overspanning. De middelste balk betreft een aftimmering. De afmetingen van de balken variëren en zijn

<sup>1</sup>] Noot: Hierbij is de funderingsvoet direct op stabiele zandgrond geplaatst.



zeer gering. Vermoedelijk heeft de zolderverdieping hier altijd dienstgedaan als opslag. De twee middelste balken zijn voorzien van een kleine houten console, maar lijken uit een recentere periode te dateren.

Ter hoogte van de twee middelste balken staan op de zolderverdieping twee dekbalkgebinten met gezaagde grenen houten krommers. De verbindingen met korbelen zijn voorzien van toognagels. Op enkele plaatsen is een gehakt recht telmerk aangetroffen. Hoewel de kap volgens de vergunningstekeningen in 1946 vernieuwd zou worden, kunnen de beide dekbalkgebinten in de 17e eeuw worden gedateerd. (Noot: Dendrochronologisch onderzoek kan een betere datering van deze constructieonderdelen geven.) Hierop bevond zich volgens de tekeningen tot 1946 een schaargebint waarop vermoedelijk een sporenkap lag. Dit deel is in 1946 vernieuwd.

In het nieuwere bouwdeel aan de straatzijde is de verdieping eveneens voorzien van een enkelvoudige balklaag die grotendeels is weggewerkt achter een gipsplaten plafond. Alleen in de vaste berging is een balklaag met nieuwe grenen houten balken te zien die afwijkt van de rest van dit bouwdeel.

#### AFBEELDING:

De enkelvoudige balklaag met verschillende afmetingen en een nieuwe balk in het midden, mogelijk ter plaatse van een vervallen binnenwand



30

AFBEELDING (boven): Het dekbalkspant met grenen houten (gezaagde) krommers en het nieuwe (1946) driehoekspant daarop  
 AFBEELDING (onder): Het dekbalkspant aan de andere zijde met handmatige bewerking zichtbaar op de balken





De mansardekap in het voorste deel



32

**AFBEELDING:**

De berging aan de zuidzijde van het voorste bouwdeel



**AFBEELDING:**

Het metselwerk van de binnenwand lijkt te zijn voorzien van voegwerk.

1] Noot: Deze vensters konden in de huidige situatie niet worden waargenomen.

De kapconstructie van de mansardekap bestaat uit verbeterde Hollandse spanten. De spantbenen van het driehoekspant sluiten koud aan op de kreupele stijlen en zijn aan weerszijden geankerd met opgeklampte trekbalken.

## 4.5 Interieur

Door de splitsing van de boerderij in twee woningen en als gevolg van latere verbouwingen door opeenvolgende eigenaren is er in de afgelopen eeuw veel veranderd. Met name het in gebruik nemen van de zolderverdiepingen dateert van de laatste decennia.

Het voorste deel is op de begane grond eenvoudig ingericht. Halverwege de zuidoostgevel staat een dwarswand die tevens voor stabiliteit zorgt. Volgens de vergunningstekeningen zou deze in 1948 zijn vernieuwd bij het aanbrengen van een nieuw toilet. Gezien het vrij gelegde stukje metselwerk in de wand in de berging is er sprake van oud metselwerk in kruisverband. Hier en daar is tevens voegwerk te zien, waardoor het aannemelijk is dat de uitbreiding aan de voorgevel van de boerderij in de 18e eeuw in twee fasen is uitgevoerd.



AFBEELDING (boven): De bijkeuken aan de voorgevelzijde

AFBEELDING (onder): De keuken met de nieuwe houten trap en erachter de entree van de woning





34

AFBEELDING (boven): De slaapkamer aan de voorzijde met nieuwe deuren naar de overloop  
 AFBEELDING (onder): De overloop met trapopgang en deur naar de badkamer rechts





Haaks op de voorgevel van de uitbouw bevindt zich tot de hierboven genoemde binnenwand een kleine halfsteens wand die volgens de bouwvergunningstekeningen tussen 1948 en 1982 moet zijn aangebracht. De binnendeur is in een latere fase verplaatst naar het midden van de wand. In de ruimte achter de dwarsmuur, waar behalve de entree van de woning ook een toiletruimte en een keuken zijn gesitueerd, biedt een nieuwe rechte steektrap in het midden toegang tot de zolderverdieping. Hiertegenover bevindt zich in de oorspronkelijke voorgevel van de boerderij een toegang tot de kelder. De aanpassingen in het tongewelf rechtvaardigen een datering van de toegang tot een latere fase, vermoedelijk van rond 1863, toen de panden gesplitst werden. De oorspronkelijke toegang bevond zich in de tegenoverliggende wand van de kelder en daarvan is alleen nog een eikenhouten latei aanwezig. De verdieping van het aan de straat gelegen bouwdeel is in een recente fase ingedeeld met een grote slaapkamer aan de voorzijde en een overloop in het midden die toegang geeft tot de zolderverdieping van het tweede bouwdeel. Links van de gang met de trapopgang is een tweede kamer aangebracht en rechts een doucheruimte.

#### AFBEELDING:

De kleine ruimte achter de douche en de deur naar het achterliggende deel

**AFBEELDING:**

De kelder met het tongewelf

Het achterliggende bouwdeel betreft het oorspronkelijke woongedeelte van de boerderij. De stal en het werkgedeelte zijn inmiddels verwijderd. De toegang tussen de beide bouwdelen op de begane grond was vermoedelijk oorspronkelijk de officiële voordeur van de boerderij.<sup>1</sup>

De kelder bevindt zich aan de noordwestzijde, links naast de toegang. Hierboven was oorspronkelijk sprake van een opkamer waarvan de lange draagwand in 1982 werd weggebroken. Daarmee is de opkamer bij de huidige woonkamer getrokken. Aannemelijk is dat er oorspronkelijk ook een gang was achter de entree deur en dat de kleine kamer aan de voorgevel een 'mooie kamer' of 'zondagskamer' was. De huidige eindgevel is zeer waarschijnlijk de oorspronkelijke brandmuur waar de haard tegenaan was geplaatst. In deze ruimte werd behalve gekookt ook gewoond en geslapen. Op de tekeningen van 1946 staan nog bedsteden aan de noordwestgevelzijde ingetekend. Vanuit deze ruimte was de kelder, en zeer waarschijnlijk ook de opkamer, toegankelijk. De huidige wand betreft een halfsteens wand die

1] Noot: De voordeur werd in boerderijen alleen bij speciale gelegenheden gebruikt. Veelal vormde een deur in de zijgevel of een brandmuur de toegang tot de woning van het boerengezin.



AFBEELDING (boven): De woonkamer

AFBEELDING (onder): De voormalige opkamer is nu open met rechts een moderne trap naar de verdieping.





38

AFBEELDING (boven): De slaapkamer op de verdieping met deuren uit de eerste helft van de 20e eeuw  
 AFBEELDING (onder): De slaapkamer aan de oorspronkelijke voorgevelzijde





(gedeeltelijk) opnieuw is opgetrokken met oude bakstenen. Van oorspronkelijk metselwerk rondom de kelder lijkt alleen sprake onder de onderste trede naar de opkamer. Het hier aangetroffen baksteenformaat van circa 16 x 8 x 3,5 cm suggereert een datering in de 17e eeuw.<sup>1</sup> De opkamer werd mogelijk eveneens als slaapruimte gebruikt.

De bedsteden en de oorspronkelijke open haard zijn in de huidige situatie niet meer aanwezig. Ter plaatse van de bedsteden is een stalen spiltrap geplaatst. De huidige haard is iets opgeschoven en onder een hoek geplaatst. In de zuidwestgevel is een kaarsnis aangebracht die refereert aan een oorspronkelijke nis in de muur.<sup>2</sup>

De zolderverdieping is ingedeeld met drie kamers waarvan er één ook als doorloop dient naar de zolderverdieping van het voorste woongedeelte. De vliering is afgesloten met nieuwe, kleine balken en houten delen.

#### AFBEELDING:

De slaapkamer met doorgang naar het bouwdeel aan de voorzijde

39

1] Noot: De hoeveelheid metselwerk is te summier om er duidelijke conclusies aan te kunnen verbinden.

2] Noot: De huidige afwerkingen zijn voorzetwanden.

**AFBEELDING:**

De nieuwe kaarsnis is overeenkomstig de oude nis daarachter aangebracht.

**Historische afwerkingen in het interieur**

**Vloeren:** De vloeren in de entree en de keuken zijn afgewerkt met geglaazuurde plavuizen. In de hoeken zijn spijkergaatjes te zien, wat doet vermoeden dat de tegels zelf oud zijn (17e of 18e eeuws) maar dat ze in een recente fase zijn gelegd omdat duidelijke looppaden van eeuwenlang gebruik ontbreken. Ook is dit deel in 1948 verbouwd, waarbij het toilet werd aangebracht. Vergelijkbare plavuizen zijn aangebracht op de huidige keldertrap en (ten dele) op de vloer in de kelder, die mogelijk is opgehoogd, gezien de geringe hoogte. De overige vloerafwerkingen dateren uit recente fasen.

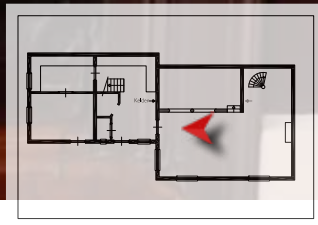
**Wanden en plafonds:** Er zijn geen in het zicht zijnde, noemenswaardige historische wand- en plafondaafwerkingen aangetroffen.

**Elementen:** De toiletdeur betreft een geprofileerde eikenhouten deur die van elders uit het huis afkomstig zou zijn. De profilering en de smeedijzeren nagels dateren de deur in de 17e eeuw.

Van de opgeklampte eikenhouten deur naar de woonkamer kan eveneens niet worden uitgesloten dat deze uit de 17e eeuw



De 17e eeuwse binnendeur van het toilet



De eikenhouten deur van de woonkamer vanaf de binnenzijde gezien



dateert. De houten delen zijn verschillend in formaat en op het stijl- en regelwerk zijn sporen te zien van bespanning. De deur is diverse keren hergebruikt, wat veelvuldig voorkomt bij boerderijen. Het kozijn waarin de deur zich bevindt is vermoedelijk 19e eeuws, gezien de kleine duivejager op de uitwendige hoeken.

Enige deuren uit de eerste helft van de vorige eeuw zijn aangetroffen als toegangsdeur naar verschillende kamers op de zolderverdiepingen. Het betreffen hier viervlaks paneeldeuren waarvan het bovenste paneel veelal van glas is voorzien.

Noemenswaardig is verder de kaarsnis in de gevelwand ter plaatse van de 17e eeuwse keuken. De huidige nis is nieuw maar volgens de huidige eigenaar een kopie van die zich erachter bevindt. Zowel de plaats van de nis als het type doen 17e eeuws aan.

#### AFBEELDING:

De eikenhouten deur in de woonkamer

# 5

## BOUWFASERING

Op basis van de in het archief aangetroffen informatie (Hoofdstuk 3) en bouwhistorisch onderzoek ter plaatse (Hoofdstuk 4) is de volgende bouwfaseringsamengesteld. De beschrijving wordt onderbouwd met schematische plattegronden van de huidige situatie. Er wordt op gewezen dat het onderzoek een verkennend karakter heeft als gevolg van de aanwezige afwerkingen en dat het doen van aannames dus onontkoombaar is. In de fasering wordt dan ook de meest logische benadering van de aangetroffen gegevens aangehouden. Na eventuele verwijdering van de niet-monumentale afwerkingen kunnen deze aannames worden bevestigd of bijgesteld door middel van diepgaander onderzoek ter plaatse.

### Fase 0 (XVIIA)

Op basis van archiefgegevens, aangevuld met enkele 17e eeuwse elementen en constructies die ter plaatse zijn aangetroffen, is het aannemelijk dat het hier gaat om een woongedeelte van een boerderij van voorgevel tot brandmuur uit de eerste helft van de 17e eeuw (XVIIA). Het werkgedeelte en de stal die zich achter de brandmuur bevonden, zijn in 1863 van het woongedeelte afgesplitst en in een latere fase (20e eeuw) afgebroken. Behalve met een kelder met opkamer aan de koudste zijde van het huis was de begane grond vermoedelijk ingericht met een gang in het midden die liep vanaf de voorgevel tot aan de ruimte waarin werd gekookt, gewoond en geslapen. In de opkamer bevonden zich vermoedelijk eveneens bedsteden en aan de andere zijde van de gang een zogenoemde mooie kamer of zondagskamer. Gezien de geringe afmetingen van de 17e eeuwse vloerconstructie werd de zolder waarschijnlijk slechts gebruikt voor de opslag van de oogst.

Vooralsnog kunnen tot de oorspronkelijke bouwperiode worden gerekend:

- De buitengevels van het achterste bouwdeel;
- De achtergevel (de oorspronkelijke brandmuur);
- De kelder;

- De toiletdeur en de kamerdeur (hergebruikt);
- De vloerconstructie van de zolderverdieping van het achterste bouwdeel;
- De dekbalkspanten van de kapconstructie.

### Fase 1 (XVIII)

De kadastrale minuut van circa 1830 geeft aan dat er op dat moment twee bouwwerken aan de voorgevel waren aangebouwd. Hoewel het huidige bouwwerk nu als één massa kan worden beschouwd, geeft het halverwege dit bouwdeel aangetroffen metselwerk aanleiding tot de aanname dat er in de 18e eeuw in twee fasen een aanbouw is gerealiseerd. Met name de aanwezigheid van voegwerk aan de zuidwestzijde van de binnenmuur suggereert dat het hier oorspronkelijk om een buitengevel ging. Vermoedelijk is er verder ook nog sprake van funderingen uit deze periode.

### Fase 2 (1940)

Op basis van de kadastrale kaarten wordt aangenomen dat het voorste bouwdeel in 1940 tot stand kwam, ter vervanging van de twee oudere schuren. Hierbij zou (gedeeltelijk) gebruik zijn gemaakt bestaande funderingen en wanden. Enige twijfel over het bouwjaar, en een reden tot de aanname dat dat in 1940 zou zijn geweest, is dat in 1946 al een vergunning werd aangevraagd voor het wijzigen van een toilet in dit gedeelte.

De volgende elementen worden aan deze periode toegeschreven:

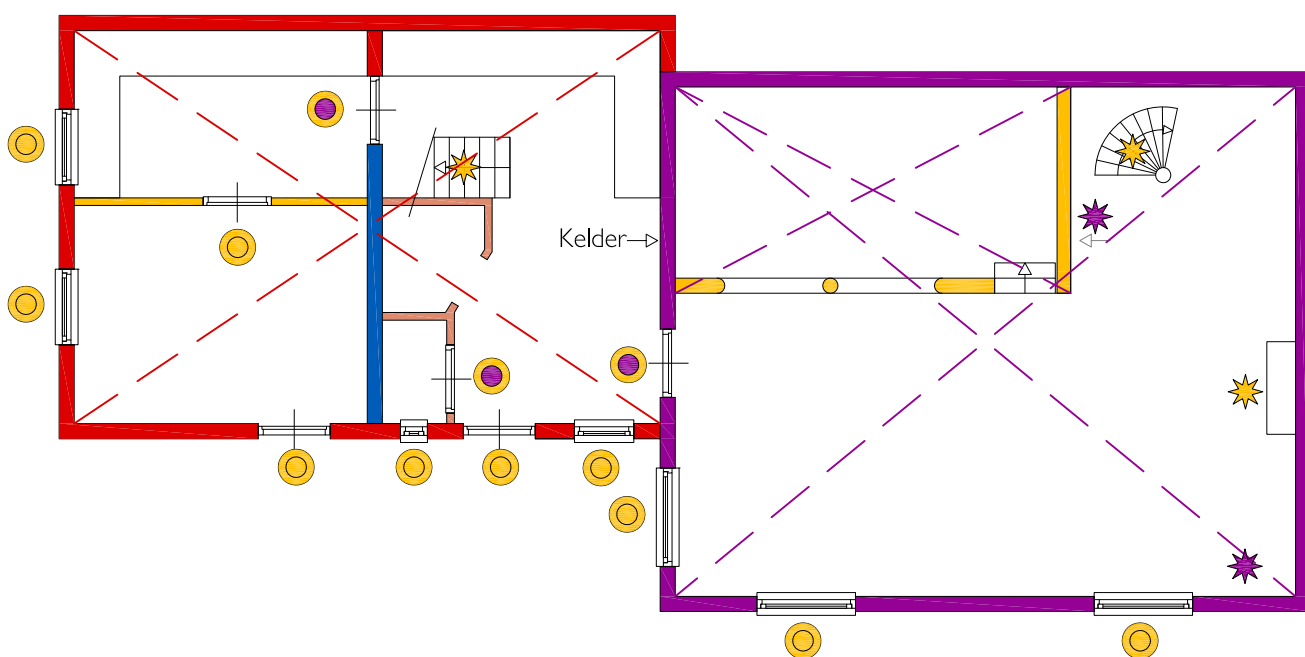
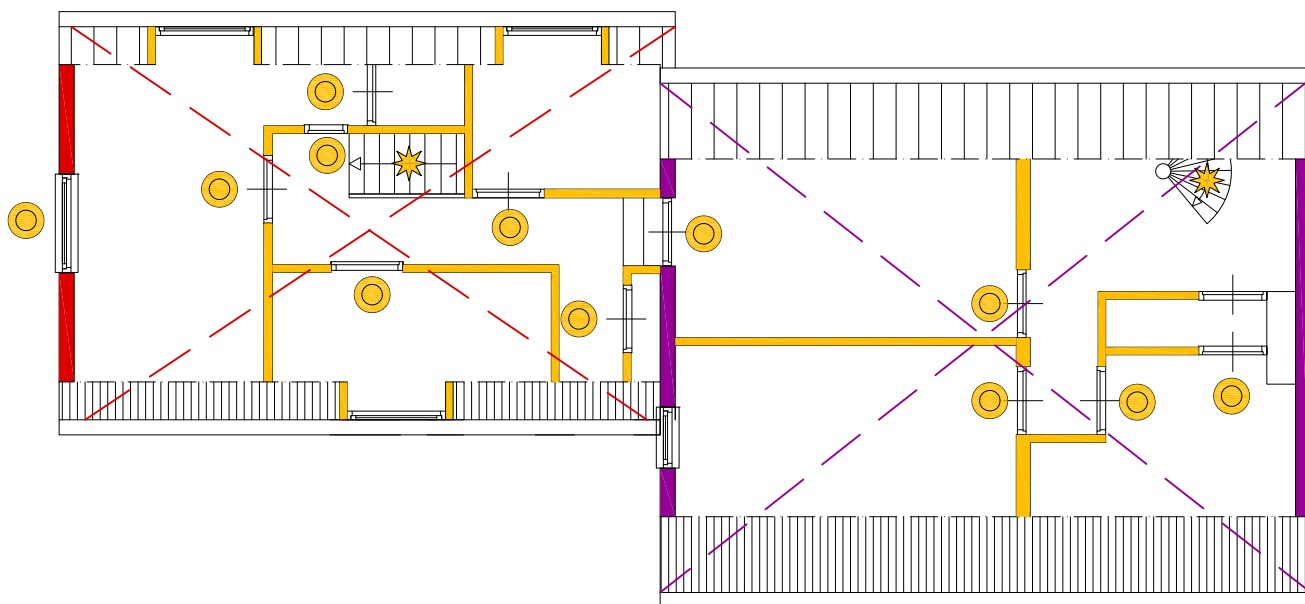
- De buitengevels (met mogelijk delen van ouder metselwerk);
- De gevelindeling (met uitzondering van de vensters aan de straatzijde);
- De vloer- en kapconstructies.

### Fase 3 (1946/48)

Halverwege de zuidoostgevel werd in 1946 erachter een nieuw toilet gerealiseerd. Hierbij werd ook het voormalige 'melkmeisje' vervangen door de huidige gevelindeling. De vensters dateren uit latere fasen.

### Fase 4 (XXB)

Aan het einde van de 20e eeuw werd het pand via verschillende opeenvolgende eigenaren het eigendom van de huidige eigenaren. In deze periode werd het pand verschillende keren verbouwd; de grootste renovatie vond plaats in opdracht van de huidige eigenaren. De indelingen op de zolderverdiepingen en vrijwel alle afwerkingen en overige elementen kunnen in deze periode worden gedateerd. Ook vrijwel alle kozijnen, ramen en luiken in de buitengevels zijn in deze periode te plaatsen.



### LEGENDA bouwfaseringen

#### Bouwfasen

|                                             |                                              |                                           |
|---------------------------------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------|
| <span style="color: purple;">■</span> XVIIA | <span style="color: red;">■</span> 1940      | <span style="color: yellow;">■</span> XXB |
| <span style="color: blue;">■</span> XVIII   | <span style="color: brown;">■</span> 1946/48 |                                           |

#### Symbolen

|                                                                                                  |                                                                                                |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  Elementen    |  Kozijnen  |
|  Constructies |  Raam/deur |

#### Afwerkingen

|                                                                                                        |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  Wandafwerking    |
|  Plafondafwerking |
|  Vloerafwerking   |

# 6

## WAARDESTELLING

### 6.1 Algemeen

In de voorgaande hoofdstukken is de bouwgeschiedenis van het onderzochte pand inzichtelijk gemaakt. In dit hoofdstuk wordt een waardering gegeven aan de bouwhistorische elementen ervan. Deze waardering volgt de Richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek 2009, zoals opgesteld door, onder andere, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), de Stichting Bouwhistorie Nederland (SBH) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

In de onderstaande paragrafen worden zowel de contextuele (externe) als de interne (bouwhistorische) waarden van het object aangegeven.

De contextuele (externe) waarden worden bepaald aan de hand van verschillende deelwaarden waarbij de onderzochte objecten worden vergeleken met andere, vergelijkbare objecten binnen de plaats, de regio of op landelijk niveau. Als het object een beschermd gemeentelijk of rijksmonument is, wordt de redengevende omschrijving daarvan als uitgangspunt genomen. Verder vindt waardering plaats aan de hand van vijf aspecten:

- Algemene historische waarden;
- Ensemblewaarden;
- Architectuurhistorische waarden;
- Bouwhistorische waarden;
- Gebruikshistorische waarden.

De interne (bouwhistorische) waarden worden bepaald door de nog aanwezige bouwhistorische aspecten, zoals materialen, massa's, ruimtelijke indelingen of af- en bewerkingen, die inzicht geven in het ontstaan en de ontwikkeling van het object. Bij deze verfijning van de cultuurhistorische waarden wordt uitsluitend gekeken naar de gaafheid (authenticiteit) en de zeldzaamheid van de fysieke elementen die bijdragen aan het historische karakter, waarbij het object zelf als uitgangspunt wordt genomen.

Bij de interne waarden wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende categorieën:

- Een *hoge cultuurhistorische waarde* wordt gegeven aan de onderdelen die van cruciaal belang zijn voor de structuur en/of betekenis van het object.
- Een *positieve cultuurhistorische waarde* wordt toegekend aan elementen die van belang zijn voor de structuur en/of betekenis van het object.
- Een *indifferente cultuurhistorische waarde* wordt toegekend aan onderdelen die van weinig of geen belang zijn voor de structuur en/of betekenis van het object.

Ter verduidelijking van de teksten zijn waardestellingstekeningen opgenomen. Op deze tekeningen wordt met verschillende kleuren een overzicht gegeven van de aanwezige historische waarden. Onderdelen die van hoge bouwhistorische waarde zijn worden in blauw aangeduid, onderdelen met een positieve waarde in groen en elementen met een indifferente waarde in geel.

49

**NB: Met nadruk wordt erop gewezen dat de tekeningen niet los van de tekst van dit hoofdstuk kunnen worden gelezen of geïnterpreteerd.**

Het bouwhistorisch onderzoek is **onafhankelijk** en **objectief** uitgevoerd. De bouwtechnische toestand van het object, gebruikersbelangen, ontwerpoverwegingen of eventuele financiële aspecten spelen in het onderzoek geen rol en komen in vervolgfases van de planvorming aan de orde. Hierdoor kan de waardestelling dan ook niet worden beschouwd als een dictaat. Wel dient men er rekening mee te houden dat aantasting van bouwhistorisch waardevolle aspecten in de meeste gevallen onomkeerbaar is. Naarmate de waarden hoger zijn, zal men daarom met meer kracht van argumenten moeten verdedigen waarom men ze wil aantasten. De uiteindelijke beslissing hierover berust bij de bevoegde overheidsinstanties.

## 6.2 Contextuele waardestelling

1) *De algemene historische waarde wordt bepaald door het belang van een object als uitdrukking van bijvoorbeeld een culturele, sociaal-economische, geografische, technische of typologische ontwikkeling, maar ook wegens de innovatieve waarde of het pionierskarakter.*

Het pand betreft een voormalige boerderij die vermoedelijk al in het begin van de 17e eeuw is gebouwd. Hierdoor is het pand in belangrijke mate onderdeel geworden van de lokale geschiedenis. De agrarische functie behield het tot halverwege de 19e eeuw, waarna het pand werd herbestemd tot woningen, behorende bij de pannenfabriek aan de andere zijde van de Rijndijk. Deze ontwikkeling draagt in belangrijke mate bij aan de geschiedenis van Valkenburg, waardoor het pand een hoge algemene historische waarde heeft.

2) *De ensemblewaarde heeft betrekking op het belang van panden als onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorische betekenis heeft, maar ook wegens het aanzien van en de verbondenheid met de ontwikkeling van dit gebied.*

De ligging van het pand met de oorspronkelijke voorgevel van de boerderij in de richting van de Middenweg suggereert dat deze weg belangrijker werd geacht dan de achterliggende Rijndijk, de huidige Hoofdstraat. Ook blijkt de Middenweg ouder te zijn. Er is echter hooguit sprake van een positieve stedenbouwkundige waarde en daarnaast van een indifferente ensemblewaarde. De agrarische omgeving van de boerderij is inmiddels volledig bebouwd en zowel de stal als de bijgebouwen zijn verdwenen.

3) *De architectuurhistorische waarde heeft betrekking op het belang van het pand voor de geschiedenis van de architectuur, het hoogwaardige esthetische ontwerp, de ornamentiek en de interieurafwerking (in samenhang met het exterieur).*

Het oorspronkelijke gebruik van het pand als boerderij is nog slechts ten dele af te lezen aan de gevels en iets meer aan de resterende indeling met kelder en opkamer. Deze gegevens

zijn echter te beperkt en in latere fasen is het pand dusdanig aangepast of verbouwd dat er geen sprake meer is van een belangrijke architectuurhistorische waarde en dat deze zelfs als indifferent dient te worden gewaardeerd.

4) *De bouwhistorische waarde heeft betrekking op de geschiedenis van de bouwtechniek, de historische gelaagdheid en het materiaalgebruik.*

De hoge bouwhistorische waarde wordt op basis van gaafheid en zeldzaamheid vooral bepaald door de nog aanwezige elementen uit de 17e eeuw; met name door de eikenhouten binnendeuren en constructies.

5) *De gebruikshistorische waarde geeft met de inrichting van een object passend bij de historische functie/het gebruik het belang weer evenals de historische functie zelf en de herinnering aan een historische gebeurtenis en/of prominente bewoner.*

Er geen sprake geweest van een prominente bewoner van het pand. Hierdoor is de gebruikshistorische waarde indifferent.

51

## 6.3 Interne waardestelling

### Algemeen

Bij de interne waardestelling wordt nagegaan welke bouwhistorische structuren, elementen en afwerkingen nog fysiek aanwezig zijn en in welke mate zij bijdragen aan de contextuele waardestelling van het onderzochte object.

Uit de contextuele waardestelling blijkt dat de hoge monumentale waarde van het onderzochte bouwwerk met name wordt bepaald door de ouderdom en de functie van boerderij die het tot halverwege de 19e eeuw had. Het object heeft in de loop der tijd echter flink aan gaafheid ingeboet. Zowel het achterliggende werkgedeelte met de schuur als de bijgebouwen zijn verdwenen. De hoge monumentale waarden zullen daarom vooral gebaseerd zijn op de ouderdom en zeldzaamheid van de 17e eeuwse bouwperiode. De elementen en structuren die afkomstig zijn uit deze bouwfase worden als hoog monumentaal gewaardeerd. De uitbreidingen aan

de voorgevel zijn nog ten dele afkomstig uit een vroegere periode, maar beperken zich tot enkele 18e eeuwse muren en funderingen (vermoedelijk). Omdat tijdens het onderzoek nog veel bouwdelen waren afgewerkt en daardoor aan het zicht onttrokken, is er mogelijk nog sprake van aanvullende bouwhistorische informatie. De gevels en de dwarswand worden als hoog monumentaal beschouwd. Overige onderdelen hebben een geringere zeldzaamheid, net als de vele aanpassingen en vernieuwingen uit de 20e eeuw, die als indifferent worden gezien.

De volgende onderdelen en structuren worden als volgt gewaardeerd:

### Bouwmassa

De hoofdmassa van het oorspronkelijke woongedeelte draagt in belangrijke mate bij aan de afleesbaarheid van de voormalige functie van boerderij. Ondanks het feit dat de kap is aangepast, dateert de structuur ervan uit de 17e eeuw. Daarom wordt deze massa als hoog monumentaal beschouwd. Het aangebouwde deel dateert uit de eerste helft van de 20e eeuw en heeft een veel geringere zeldzaamheid. Het verwijst nog ten dele naar de vroegere aanbouwen die mogelijk teruggaan tot de 18e eeuw, waardoor een indifferente waardering aan deze massa geen recht zou doen. Daarom wordt de massa van het voorhuis als van positieve monumentale waarde beschouwd.

### Gevels

De gevels dragen in belangrijke mate bij aan de massa's en hebben daarom een hoge monumentale waarde. Deze waarde geldt ook (vooralsnog) voor die van de bouwmassa uit de eerste helft van de 20e eeuw. Er kan (ten dele) nog sprake zijn van oud metselwerk waarin zich historische informatie bevindt. De kozijnen en vensters zijn inmiddels vrijwel alle vervangen of dateren uit een recente periode. Hierdoor hebben zij een beperkte zeldzaamheid en dus een indifferente monumentale waarde.

### Daken en dakafwerking

De dakafwerkingen behoren tot de historische opzet van het pand maar zijn niet oorspronkelijk, waardoor zij een positieve monumentale waarde hebben. De dakkapellen en -vensters hebben een indifferente monumentale waarde.

### Constructie

De constructies van het bouwdeel uit de eerste helft van de 20e eeuw hebben door gebrek aan zeldzaamheid een indifferente monumentale waarde. De constructieve elementen van zowel de enkelvoudige balklaag als van de dekbalkspanten van het bouwdeel dat erachter staat dateren uit de 17e eeuw en hebben een hoge monumentale waarde. Deze waarde wordt ook toegekend aan de kelder en de eikenhouten latei bij de voormalige keldertoegang. Alle overige aanvullende constructies en wijzigingen kunnen als van indifferente waarde worden beschouwd.

### Interieur: indeling

Een hoge monumentale waardering van de indeling van het interieur beperkt zich tot de binnenwand in het bouwdeel uit de eerste helft van de 20e eeuw die mogelijk in de 18e eeuw een buitengevel betrof. Ook de indeling van de kelder met opkamer kan als hoog monumentaal worden beschouwd. Alle overige binnenwanden zijn vrij recent aangebracht en dragen niet bij aan de 17e eeuwse historische indeling, waardoor zij als indifferent worden beschouwd. Een uitzondering hierop vormt de gemetselde binnenwand van de opkamer. Deze wand dateert niet uit de 17e eeuw maar refereert er wel aan, waardoor deze een positieve monumentale waarde heeft.



### Interieur: afwerkingen en elementen

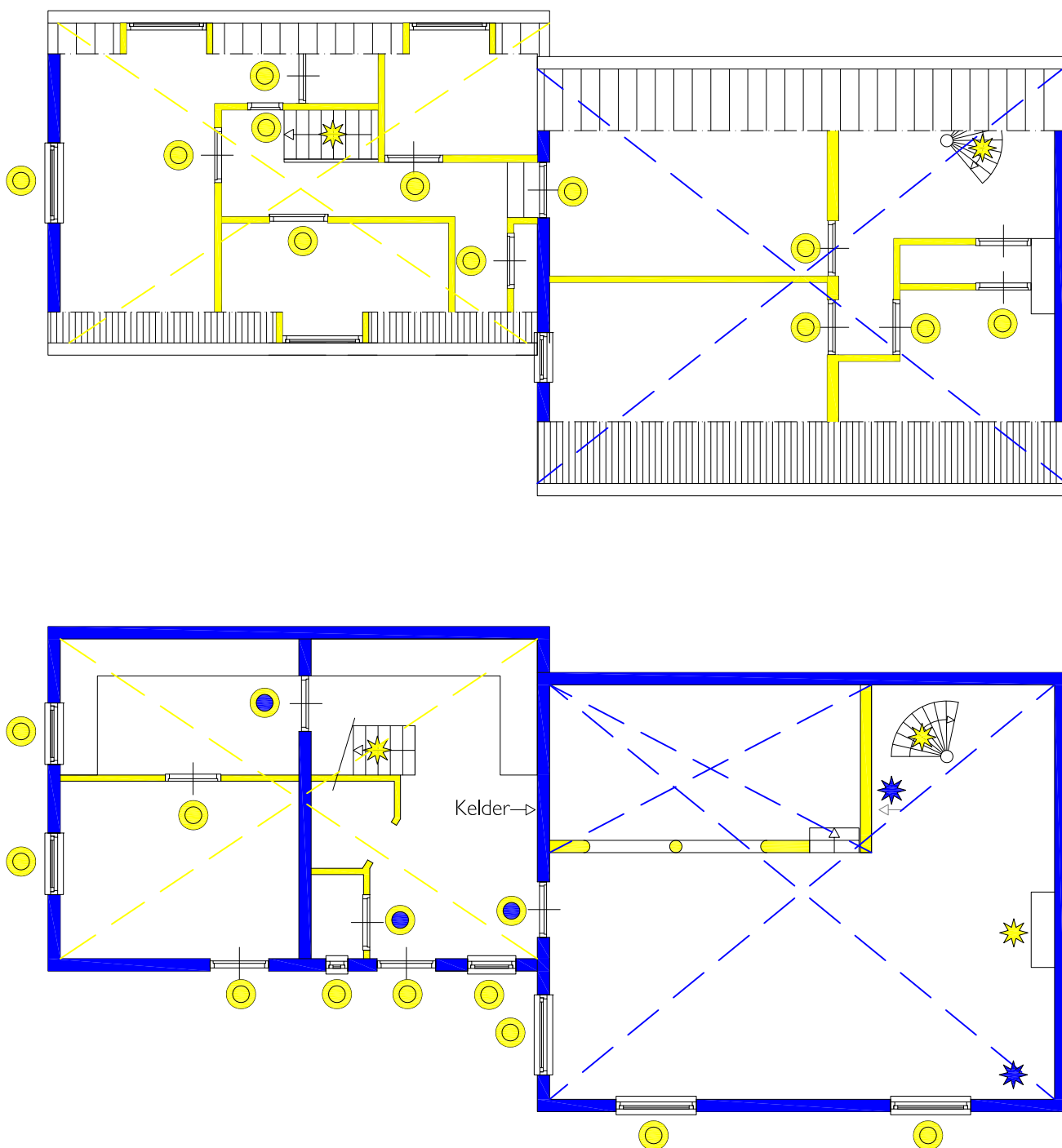
Enkele elementen dateren uit de 17e eeuw en kunnen op basis van zeldzaamheid als hoog monumentaal worden beschouwd:

- De deur van het toilet;
- De deur van de woonkamer;
- De kaarsnis in de oorspronkelijke buitengevel;
- De eikenhouten latei ter plaatse van de oorspronkelijke keldertoegang.

Vrijwel alle overige elementen en afwerkingen dateren uit een recente periode en hebben nauwelijks enige zeldzaamheid, waardoor zij als indifferent kunnen worden beschouwd.

## TOT SLOT

Het onderzoek is uitgevoerd als een bouwhistorische verkenning. Hiervoor zijn alleen de in het zicht zijnde elementen en structuren opgenomen. Men dient er rekening mee te houden dat eventuele aanvullende bouwhistorische informatie vrij kan komen na het verwijderen van afwerkingen of elementen. Ook kan dendrochronologisch onderzoek van de houten constructies in het voormalige woongedeelte meer informatie geven over de herkomst van het hout en over het jaar waarin de bomen geveld zijn. Men dient er rekening mee te houden dat er voor een dergelijk onderzoek in verschillende elementen geboord zal worden met een holle boor die een dikte heeft van circa 4 cm.



#### LEGENDA cultuurhistorische waarden

##### Waarden

- Hoge cultuurhistorische waarden
- Postieve cultuurhistorische waarden
- Indifferente cultuurhistorische waarden

##### Symbolen

- Elementen
- Constructies
- Kozijnen
- Raam/deur

##### Afwerkingen

- Wandafwerking
- Plafondafwerking
- Vloerafwerking

# 8

## BRONNEN/LITERATUURLIJST

Bij het onderzoek zijn verschillende bronnen (archieven, websites, etc.) en literatuur geraadpleegd.

Bronnen:

- Gemeentearchief Katwijk;
- Erfgoed Leiden en Omstreken (ELO);
- Archief Rijnland (AR);
- Het Nationaal Archief (NA);
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE);
- Kadaster.

Literatuur:

- BOT, P., (2009); Vademecum historische bouwmaterialen, installaties en infrastructuur; Uitgeverij Veerhuis, Alphen aan de Maas;
- HASLINGHUIS, E.J. en H. Janse (2005); Bouwkundige termen, Verklarend woordenboek van de westerse architectuur- en bouwhistorie; Uitgeverij Primavera Pers, Leiden;
- STENVERT, R. e.a. (2004); Monumenten in Nederland, Zuid-Holland; Uitgeverij Waanders, Zwolle.





Beschuitsteeg 8  
2312 JV Leiden  
tel. 06 41884179  
[bureau@moned.nl](mailto:bureau@moned.nl)  
[www.moned.nl](http://www.moned.nl)